

3.ÜNİTE

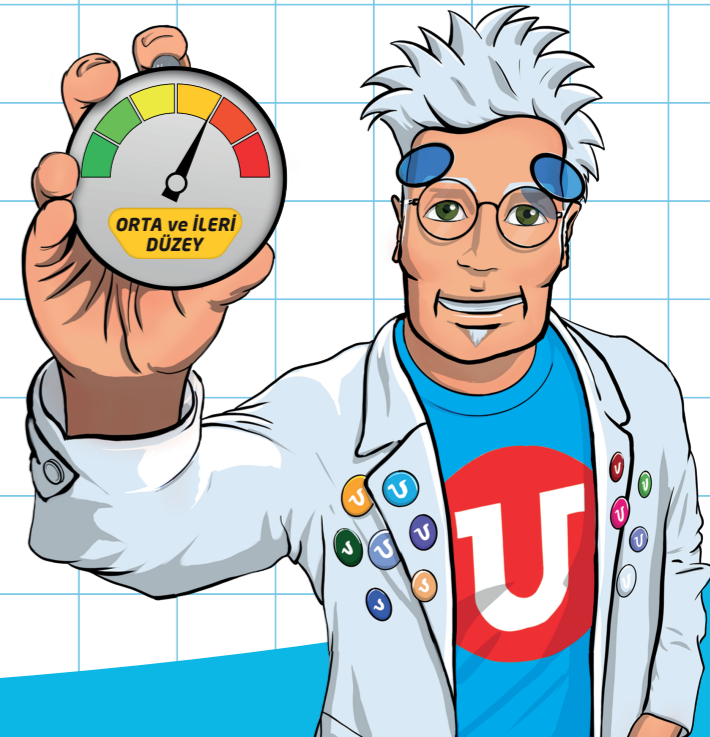

TYT Orta ve İleri Düzey Fizik Soru Bankası

Yol, Yer Değiştirme, Sürat, Hız

TAMER YALÇIN

YOL - YER DEĞİŞTİRME - HIZ - SÜRAT

KONUM

ALINAN YOL - YER DEĞİŞTİRME

KONUM-ZAMAN GRAFİKLERİ

SÜRAT - HIZ

DÜZGÜN DOĞRUSAL HAREKET

HIZ-ZAMAN GRAFİKLERİ

ORTALAMA HIZ - ORTALAMA SÜRAT

Alınan Yol - Yerdeğıştirme:

Bu konudan son üç yılda bir soru gelmiştir.

Hareket

Öteleme

Dönme

Titreşim

Örnek:

Bir cismin denge konumu etrafında tekrarlı ileri geri hareketine titreşim hareketi denir.

Buna göre,

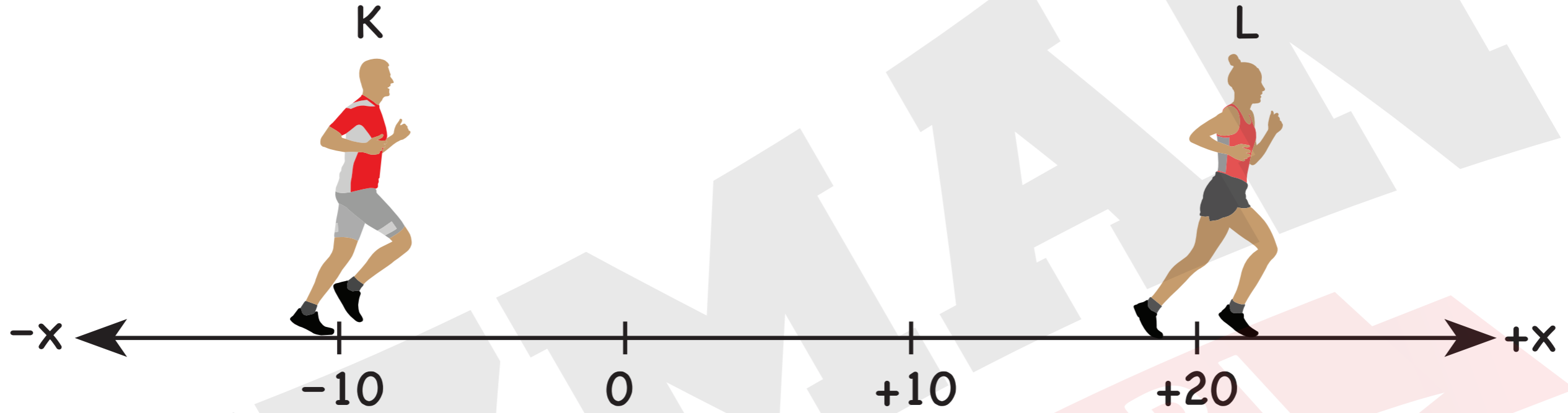
- I. Yukarı doğru atılan topun hareketi
- II. Buz pistinde bir doğru boyunca kayan çocuğun hareketi
- III. İlerleyen bir arabanın tekerleğinin hareketi
- IV. Gitar telinin ses çıkarırken hareketi
- V. Dünya'nın etrafında dolanan uydunun hareketi

yukarıda verilenlerden hangisi titreşim hareketine örnek olarak verilebilir?

- A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V

Konum (x):

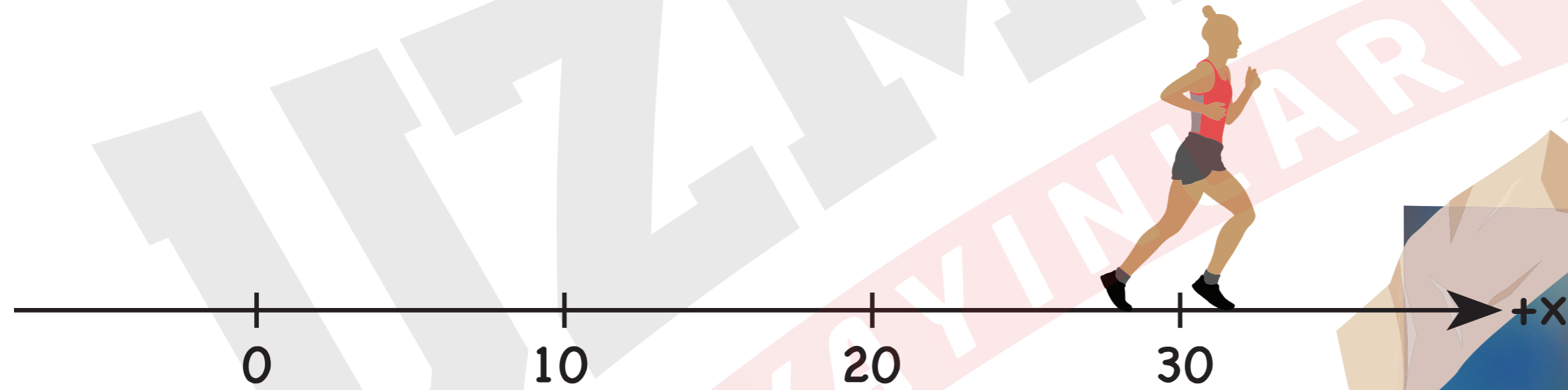
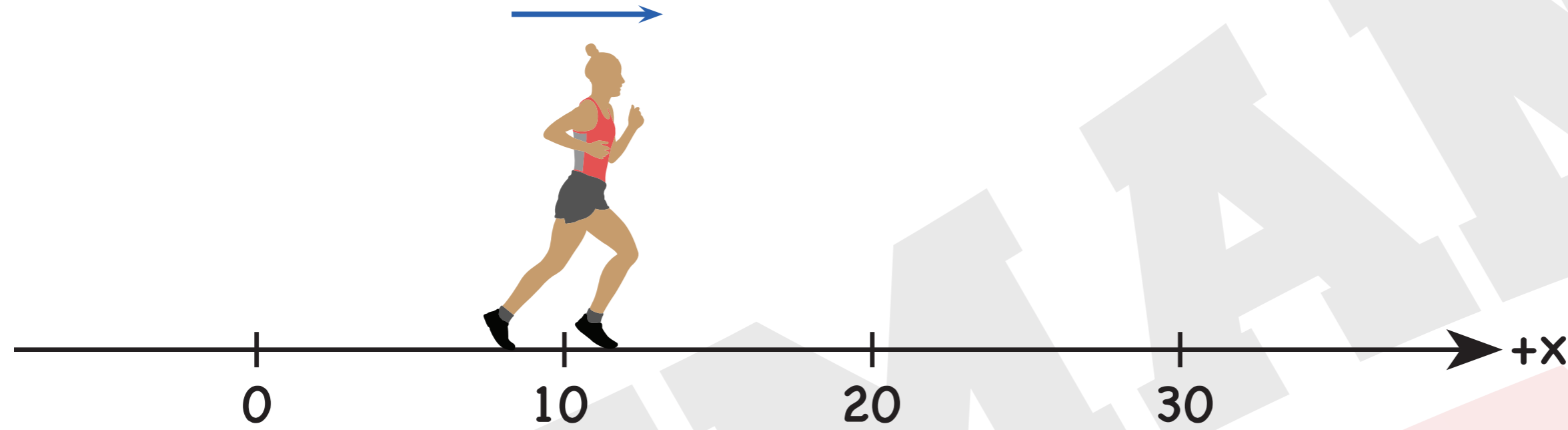
$$x_K = -10 \text{ m}$$

$$x_L = +20 \text{ m}$$

Vektörel bir büyüklüktür.

Yerdeğiştirme (Δx):

$$x_{ilk} = +10 \text{ m}$$

$$x_{son} = +30$$

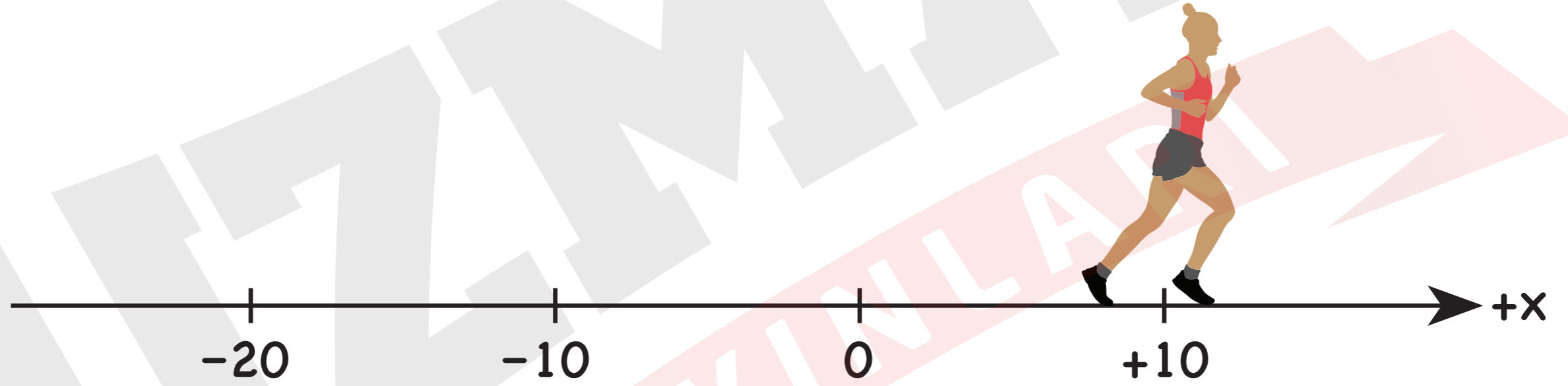
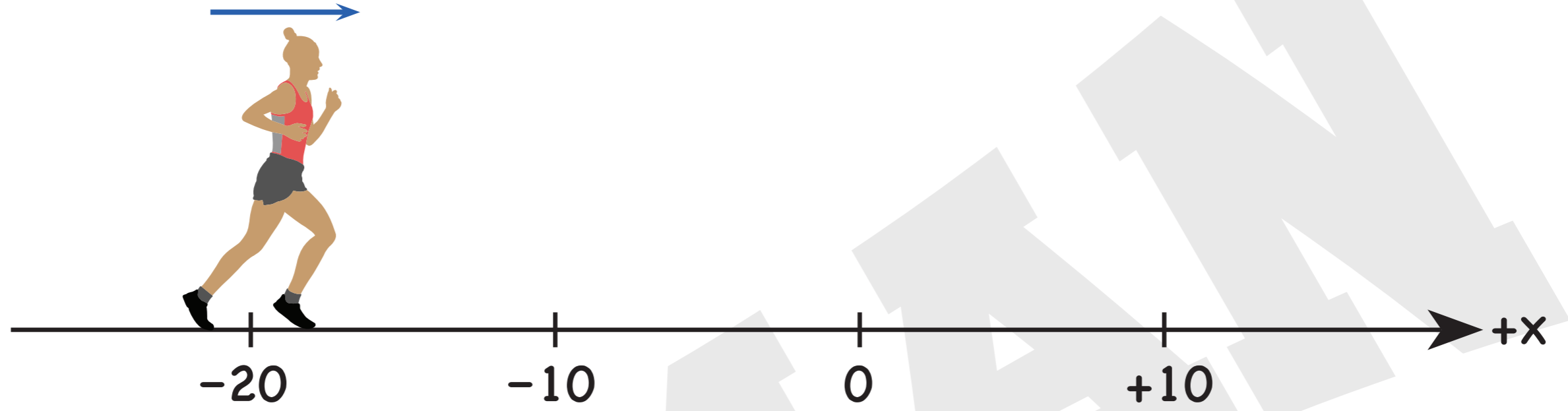
Yerdeğiştirme = Son konum - İlk konum

$$\Delta x = x_{son} - x_{ilk}$$

$$\Delta x = 30 - 10 = +20 \text{ m}$$

$$\Delta x = X_{\text{son}} - X_{\text{ilk}}$$

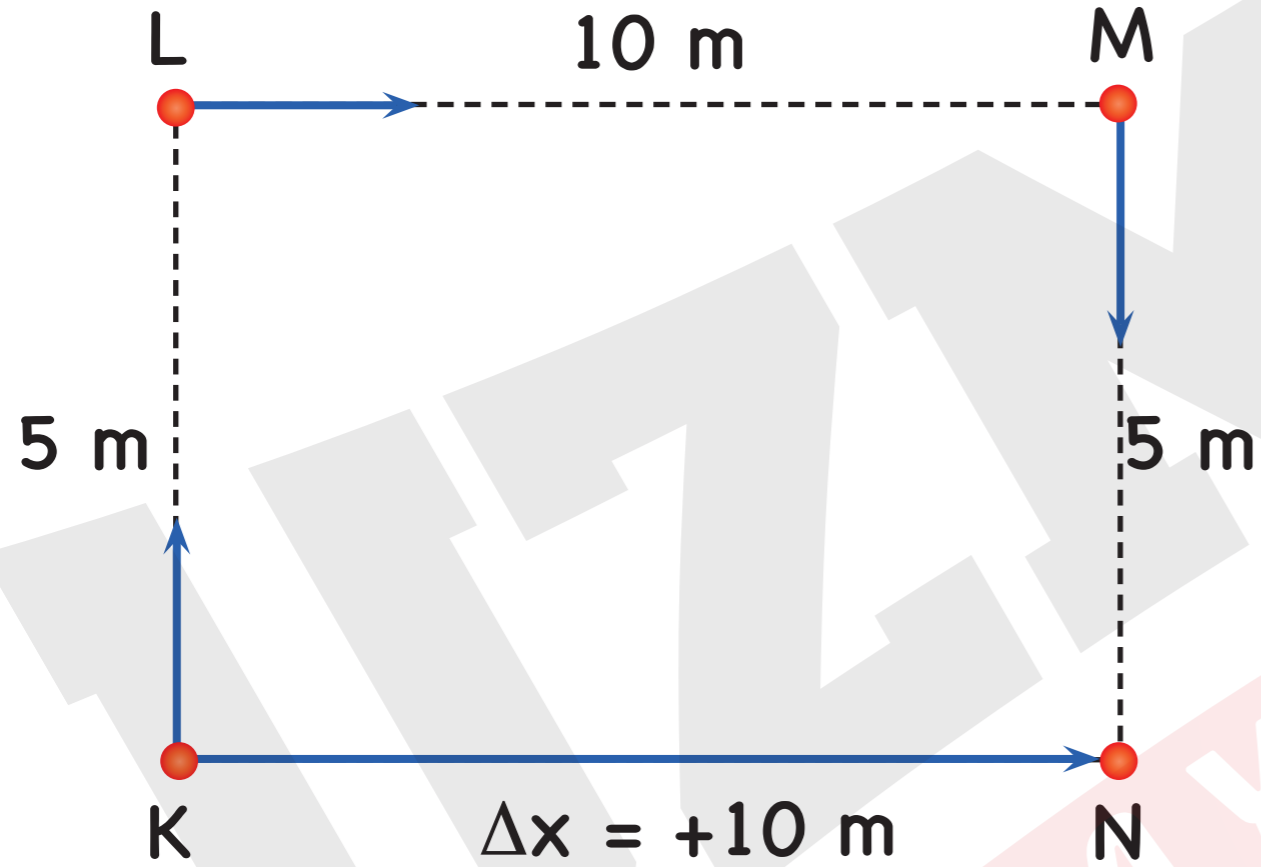
$$\Delta x = +10 - (-20)$$

$$\Delta x = +30 \text{ m}$$

Yerdeğiştirme vektörel büyüklüktür.

Alınan Yol:

K noktasından $\rightarrow$ N'ye
Alınan Yol = 20 m
Yerdeğiştirme = +10 m

Alınan Yol

Skaler

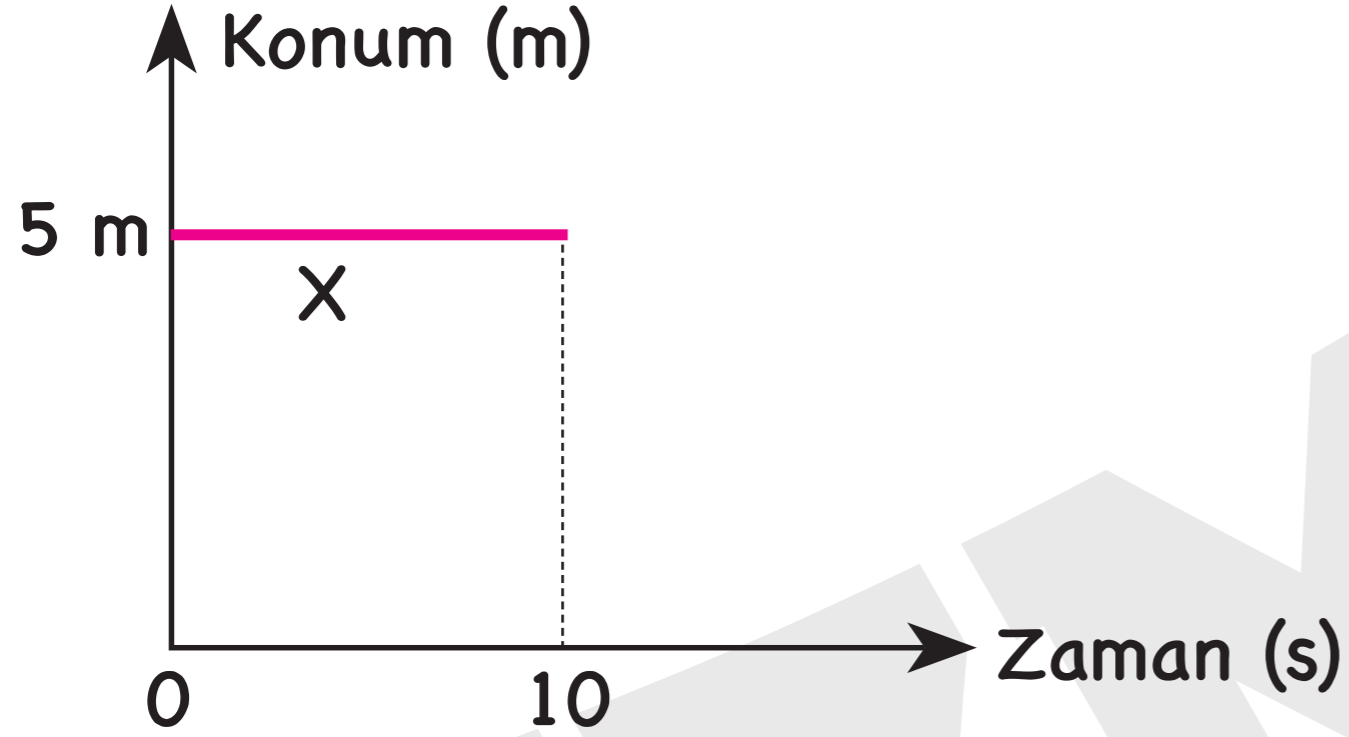
Büyükük

Yerdeğiştirme

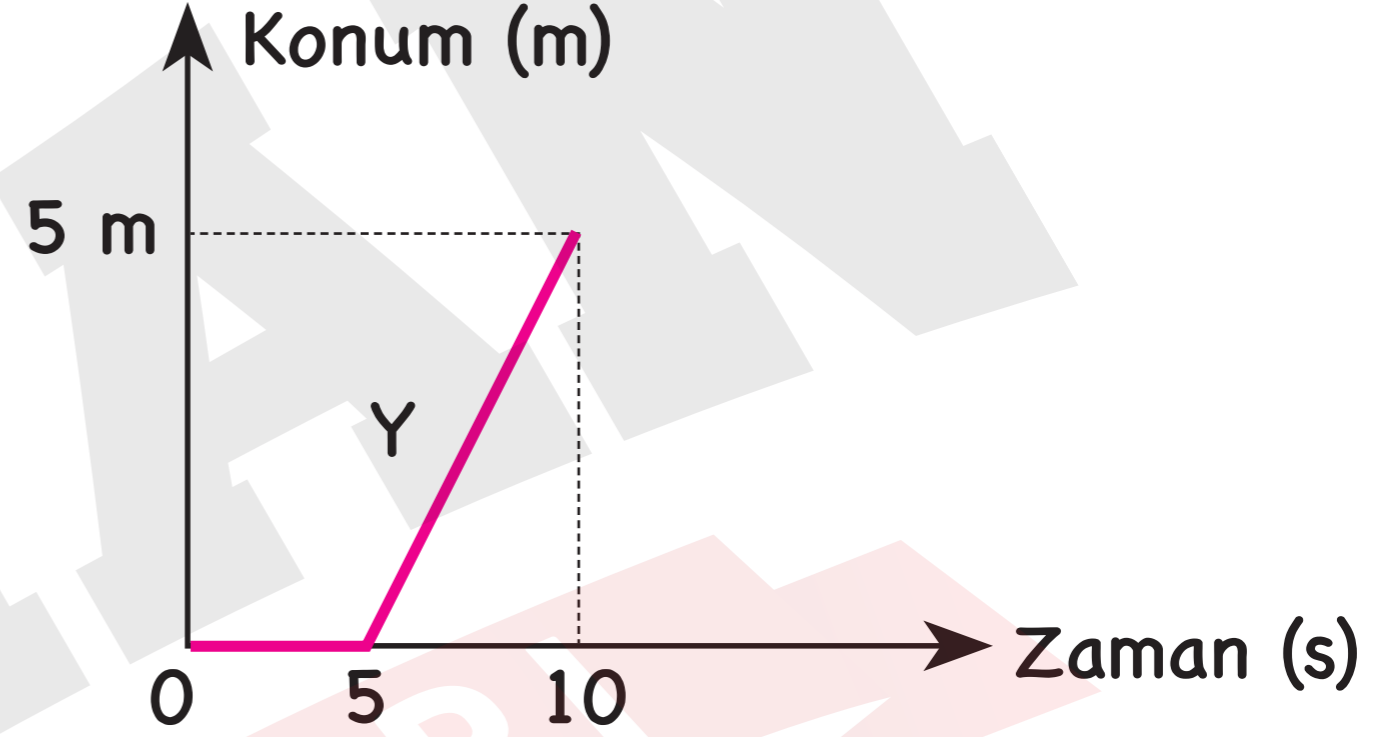
Vektörel

Büyükük

Konum - Zaman Grafikleri:

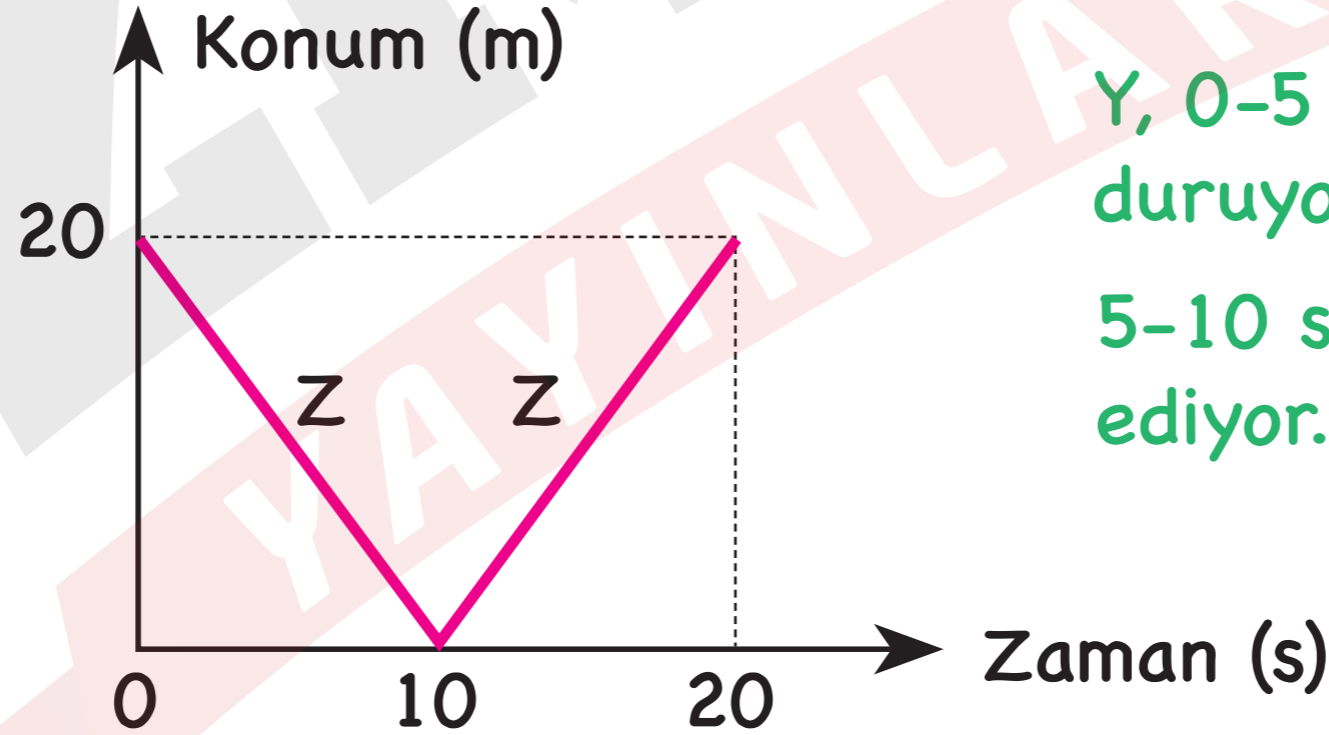

X, 0-10 s zaman aralığında duruyor.

Y, 0-5 s zaman aralığında duruyor.

5-10 s aralığında hareket ediyor.

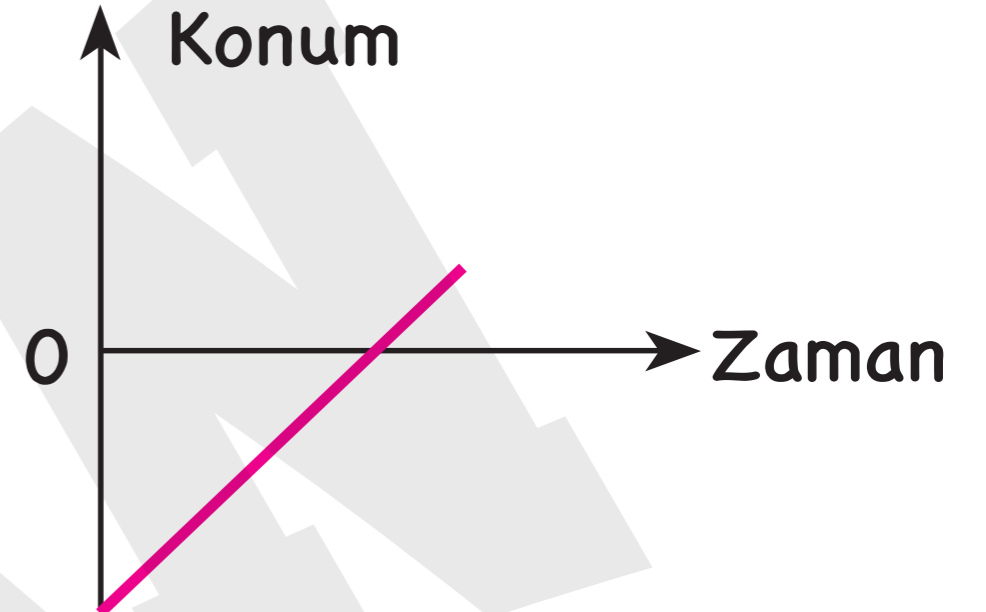
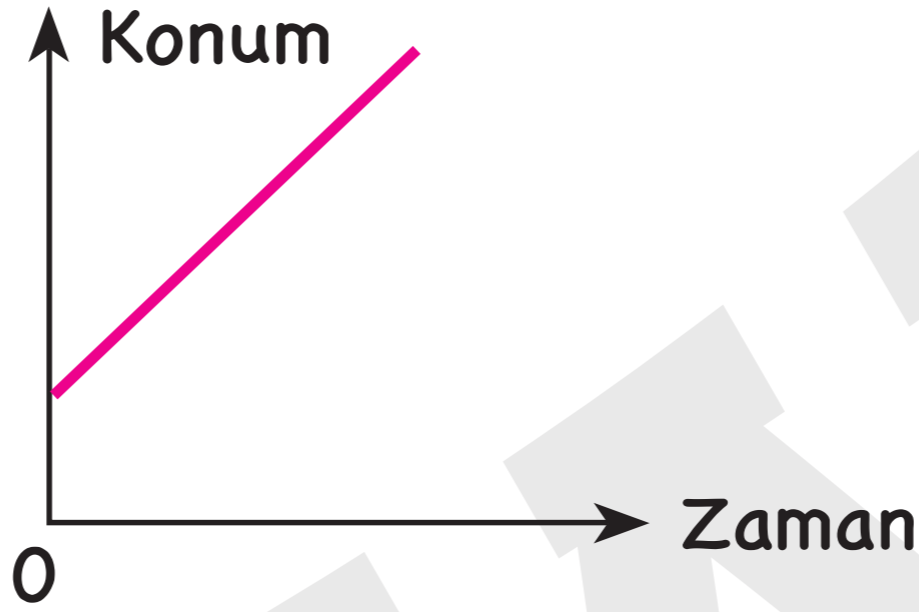
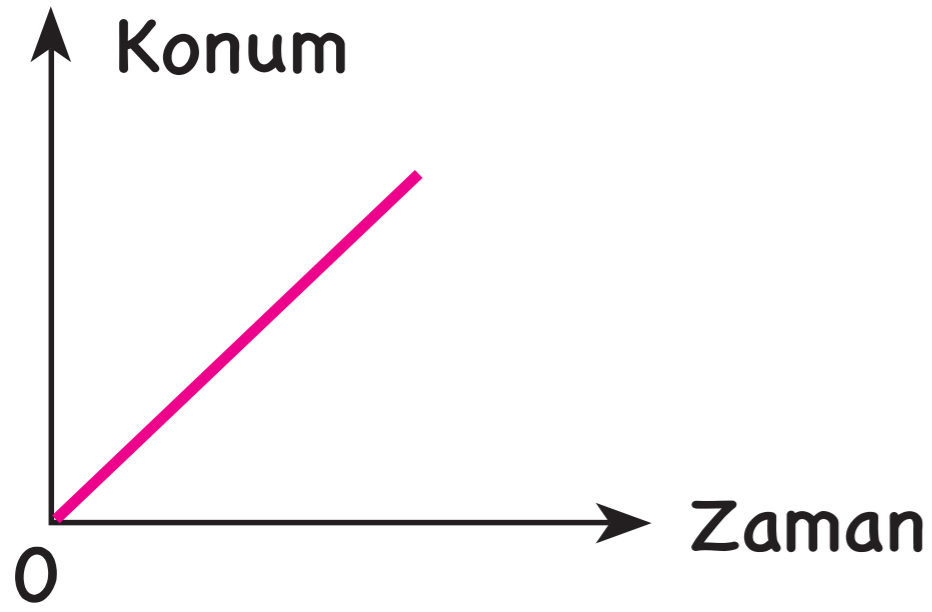

Z'nin başlangıç konumu 20 m

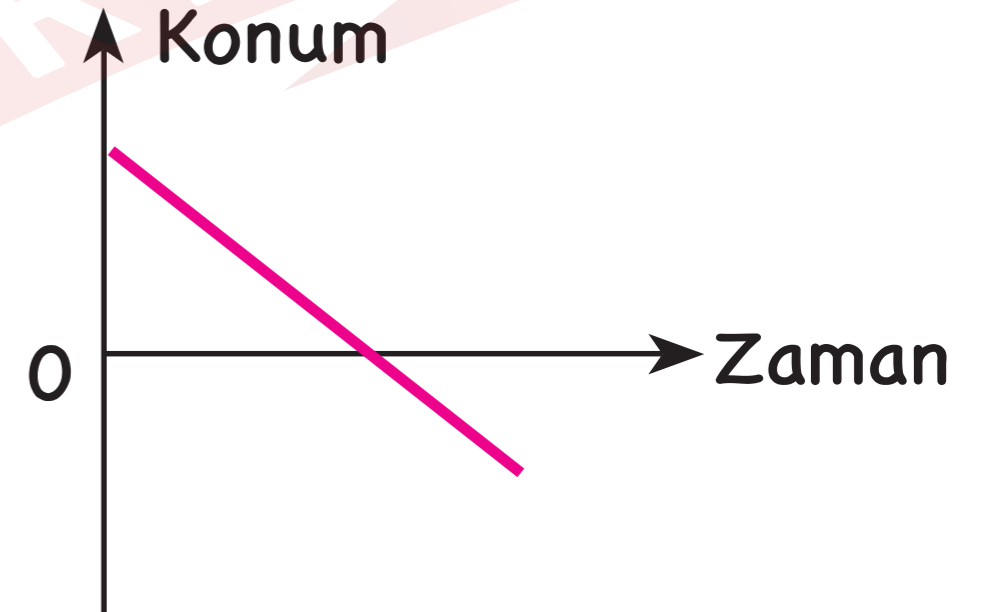
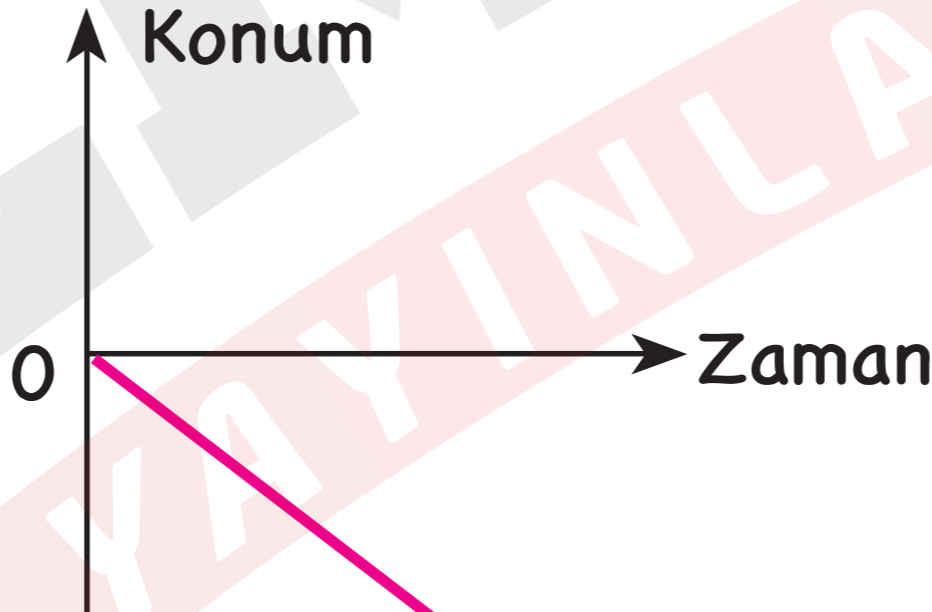
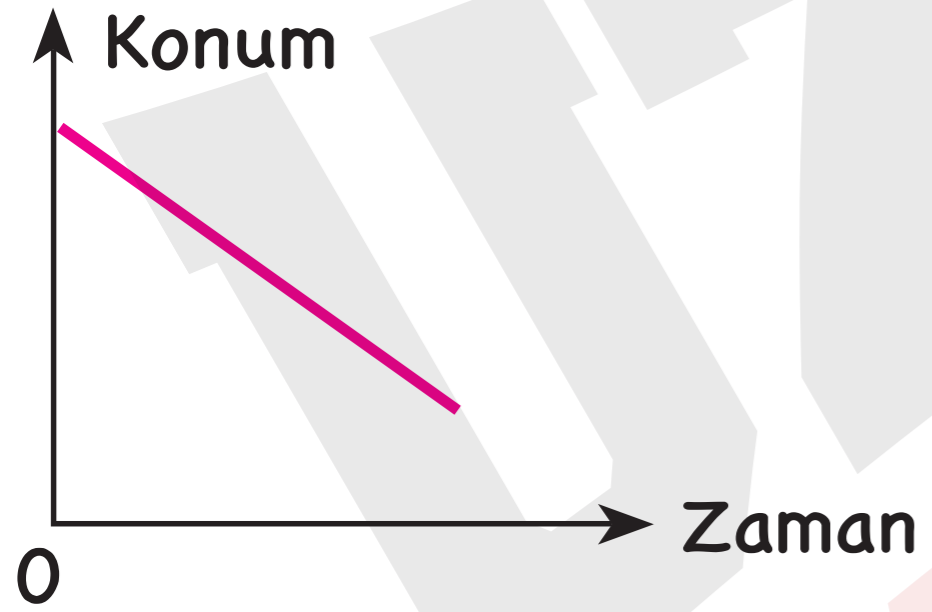
10. saniyede 0 konumunda 20. saniyede +20 konumunda

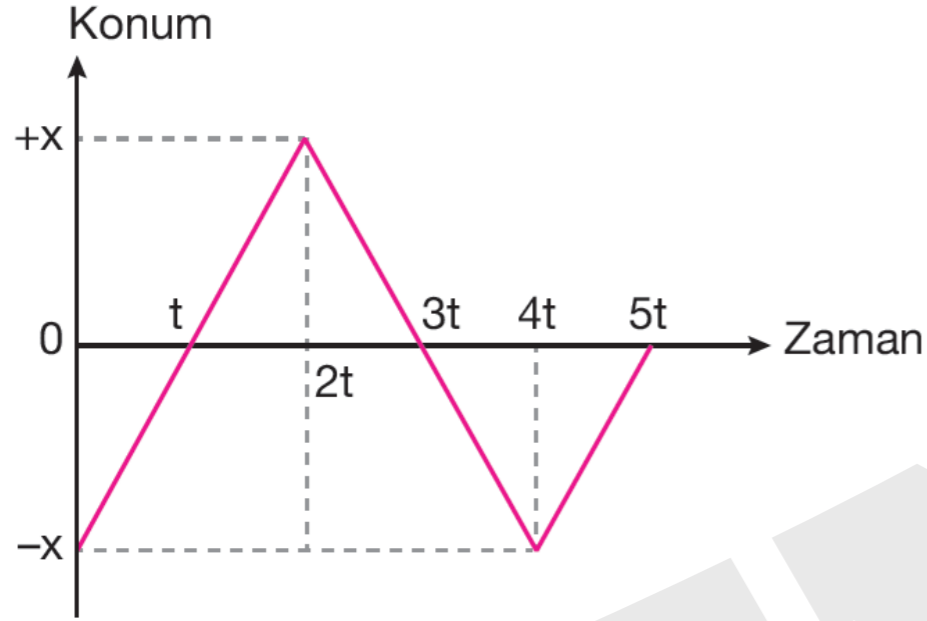
Hareketliler (+) yöne gitmektedir.

Hareketliler (-) yöne gitmektedir.

Örnek:

Düzgün doğrusal hareket yapan bir aracın konumunun zamana bağlı değişim grafiği şekildeki gibidir.

Buna göre,

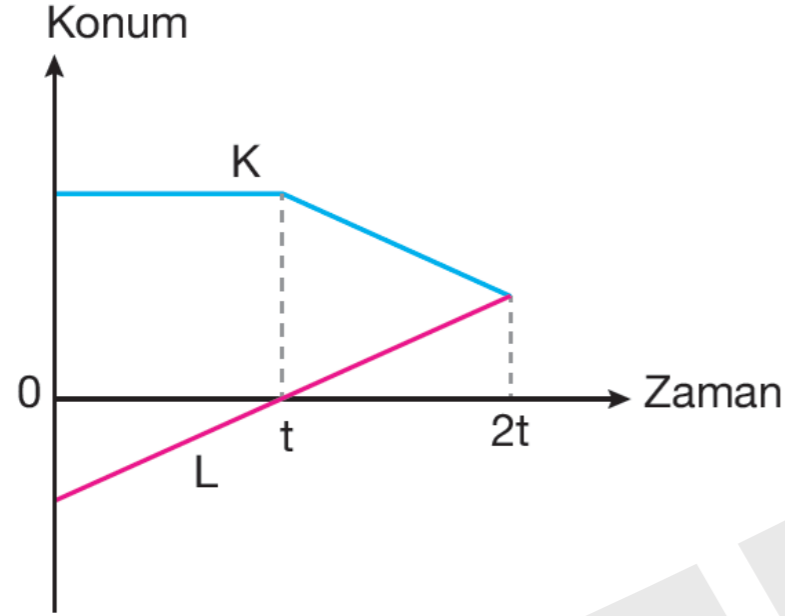
- I. Araç t anında hareket yönünü değiştirmiştir.
- II. Aracın $(0 - 5t)$ aralığında toplam yer değiştirmesinin büyüklüğü x 'tir.
- III. Aracın $(0 - 4t)$ aralığında aldığı toplam yol sıfırdır.

yargılarından hangileri yanlıştır?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
D) II ve III   E) I ve III

Örnek:

Doğrusal bir yolda hareket eden K ve L araçlarına ait konum - zaman grafikleri şekildeki gibidir.

Buna göre,

- I. 0 - t aralığında K aracı düzgün doğrusal hareket yapmaktadır.
- II. 0 - t aralığında L aracı K aracına yaklaşmaktadır.
- III. (0 - 2t) aralığında L aracının hızı artmaktadır.

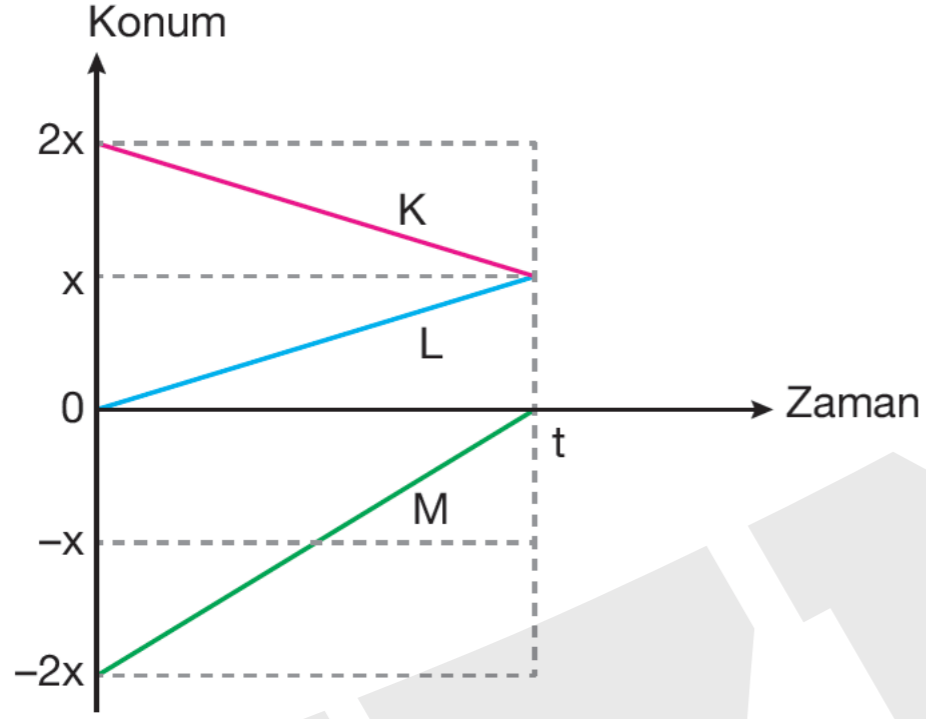
yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız II   B) Yalnız III   C) I ve III
D) Yalnız I   E) I ve II

Örnek:

Doğrusal bir yolda hareket eden K, L ve M araçlarının konum - zaman grafikleri şekildeki gibidir.

Buna göre (0 - t) aralığında,

- I. K ve L'nin yer değiştirmeleri eşittir.
- II. M aracının sürati en büyüktür.
- III. K ve L'nin hız büyüklükleri birbirine eşittir.

yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız II   B) I ve III   C) I ve II
D) II ve III   E) I, II ve III

Bu konudan son üç yılda bir son onbeş yılda
sekiz soru gelmiştir.

Sürat:

→ Bir hareketlinin birim zamanda aldığı yoldur.

Bir araç 2 saatte 80 km yol alırsa sürati

2 saatte	80 km yol
1 saatte	?

$$? = \frac{80}{2} = 40 \text{ km/h}$$

$$\text{Sürat} = \frac{\text{Alınan yol}}{\text{Zaman}}$$

Hız (v):

Bir hareketlinin birim zamanda yaptığı yerdeğiştirmedir.

Bir araç 2 saatte 40 km yerdeğiřtirirse

2 saatte
1 saatte

40 km
v

$$v = \frac{40}{2} = 20 \text{ km/h}$$

$$\text{Hız} = \frac{\text{Yerdeğiştirme}}{\text{Zaman}}$$

Sürat

Türetilmiş
Skaler

Hız

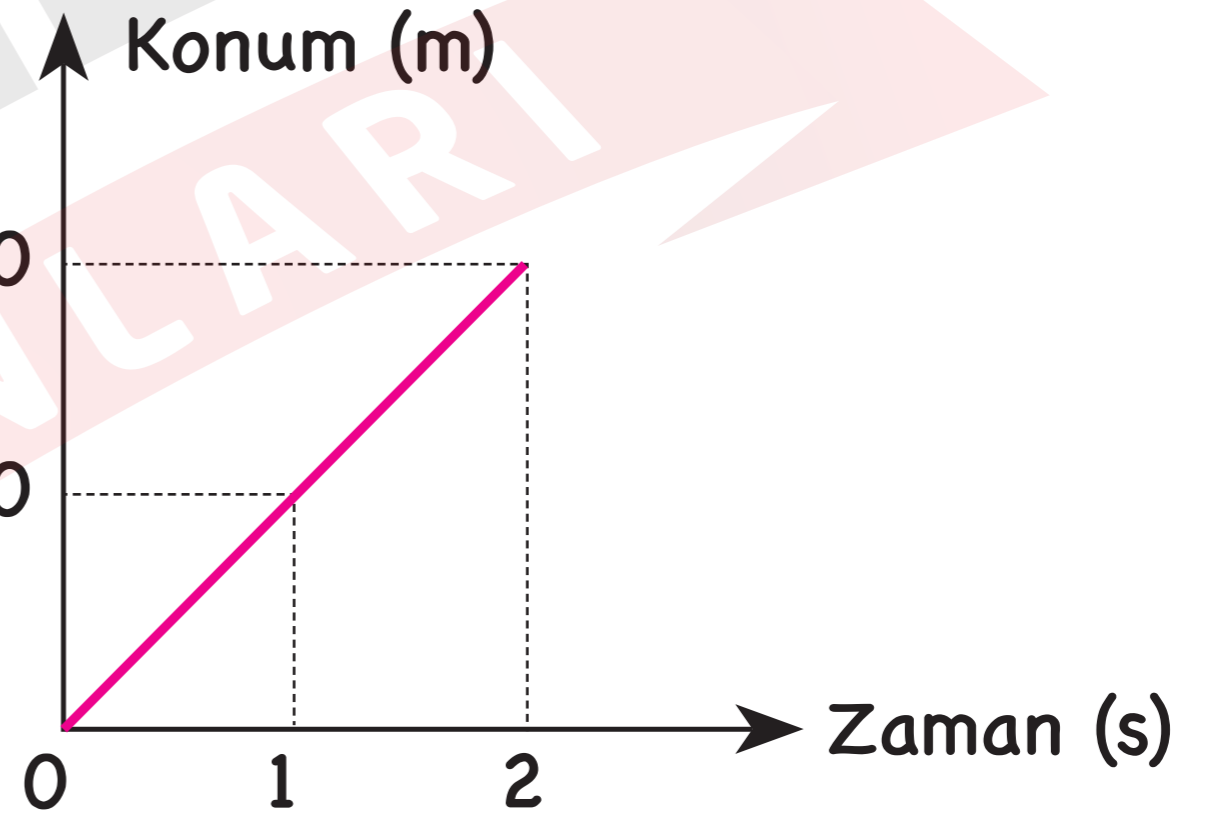
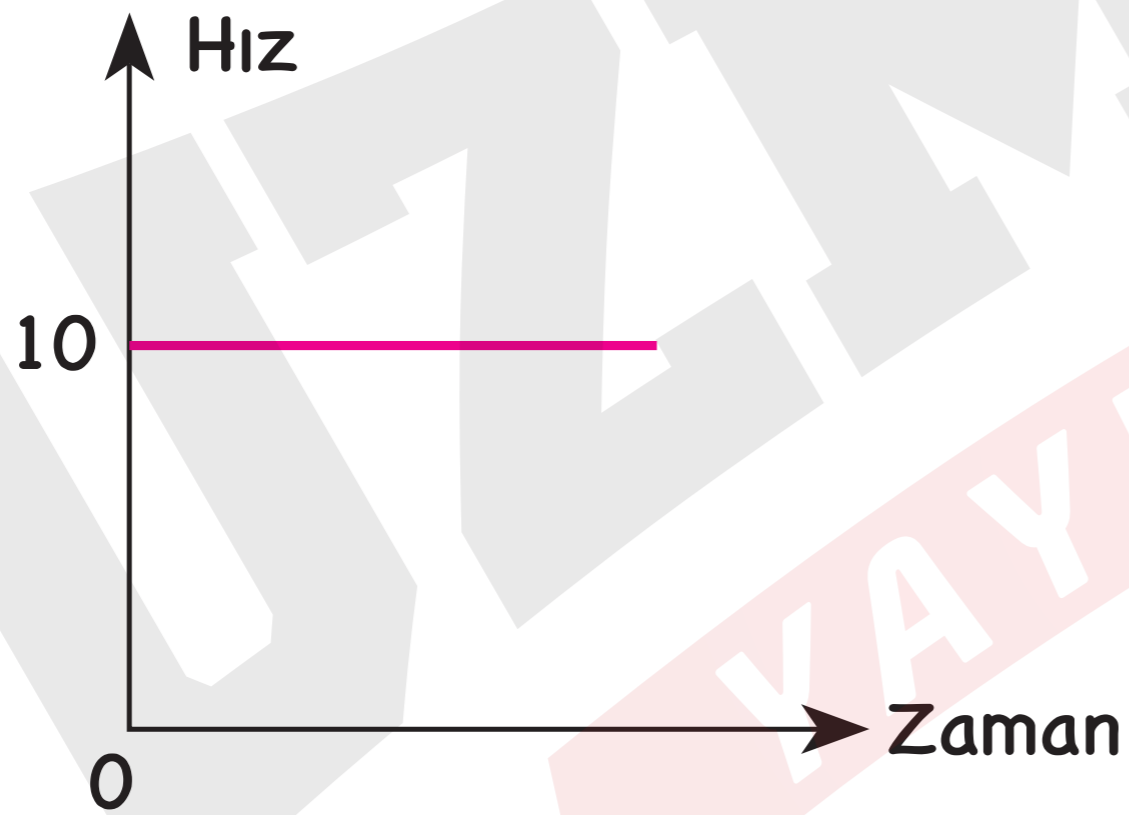
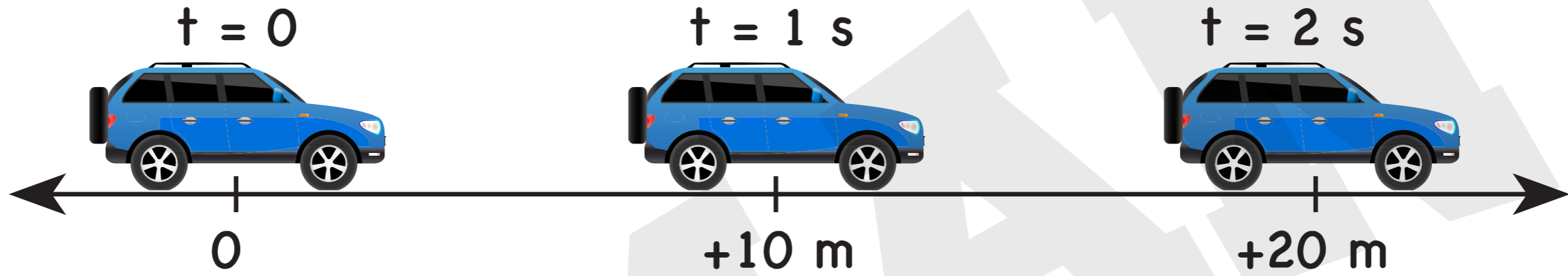
Türetilmiş
Vektörel

Düzenli Doğrusal Hareket:

→ Doğrusal bir yoldaki bir aracın hızı değişmiyorsa yani eşit zaman aralıklarında eşit miktarda yerdeğiştiriyorsa, yaptığı harekete düzenli doğrusal hareket denir.

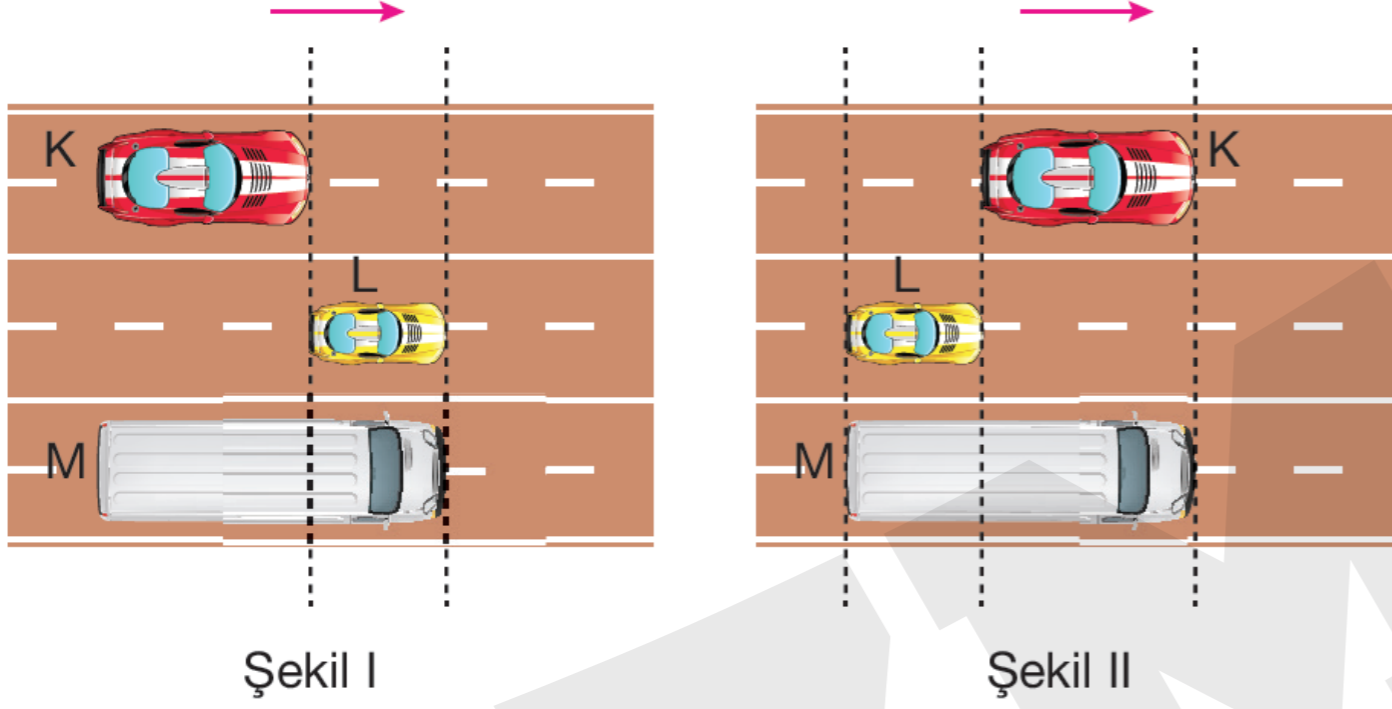

$$v = \frac{\Delta x}{t}$$

$$\Delta x = v \cdot t$$

Örnek:

Doğrusal bir yolda sabit v_K , v_L ve v_M hızları ile hareket eden K, L ve M araçlarının birbirine göre konumları $t = 0$ anında Şekil I'deki gibi, t anında ise Şekil II'deki gibidir.

Buna göre, v_K , v_L ve v_M arasındaki ilişki aşağıdakilerden hangisidir? (Araçlar ok yönünde hareket etmektedir.)

A) $v_K > v_L > v_M$

B) $v_K > v_M > v_L$

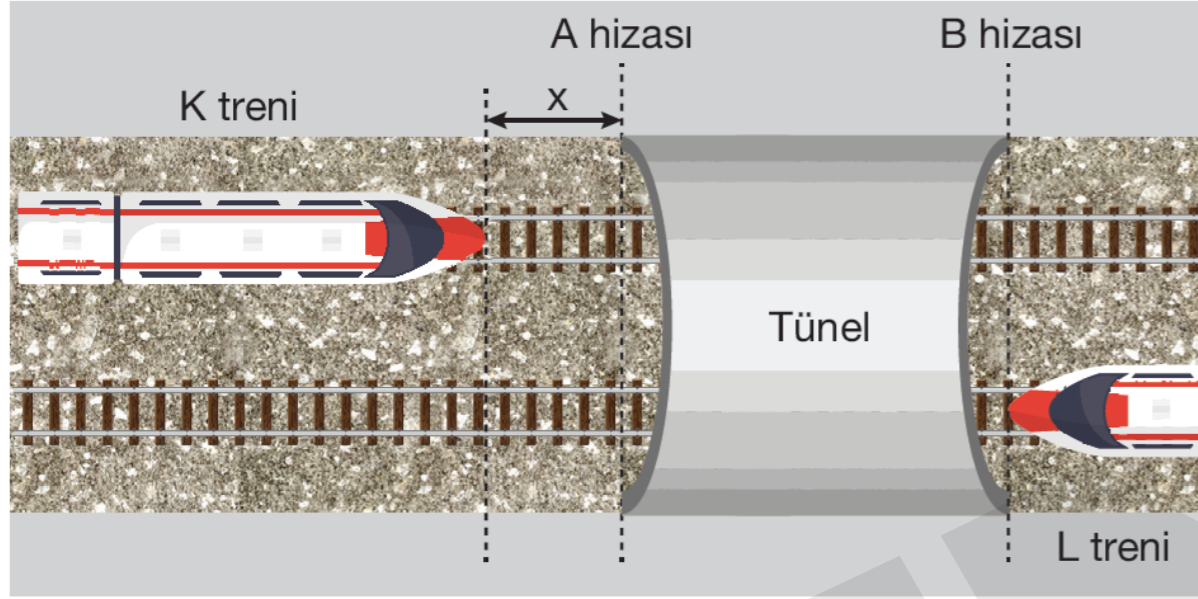
C) $v_L > v_K > v_M$

D) $v_M > v_K > v_L$

E) $v_M > v_L > v_K$

Örnek:

Birbirine paralel raylarda sabit süratler ile hareket eden K ve L trenleri $t = 0$ anında şekildeki konumlardan aynı anda geçerek tünelin tam ortasında karşılaşıyor. Bir süre sonra K treninin lokomotifini ile L treninin son ucu tünelin B hizasında yan yana geliyor.

Buna göre,

- I. K treni L treninden daha hızlıdır.
- II. Tünelin boyu, L treninin boyundan uzundur.
- III. Tünelin boyu, K treninin boyundan uzundur.

yargılardan hangileri kesinlikle doğrudur?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve II   E) I ve III

Örnek:

Doğrusal bir pistte aynı yerden, aynı anda ve aynı yönde koşmaya başlayan K, L, M sporcularının süratleri sabit ve v_K , v_L ve v_M 'dir. Bir süre sonra K ve L arasındaki uzaklık, L ve M arasındakinden daha büyük oluyor.

Buna göre v_K , v_L ve v_M arasındaki ilişki aşağıdakilerden hangisi olamaz?

A) $v_K > v_L > v_M$

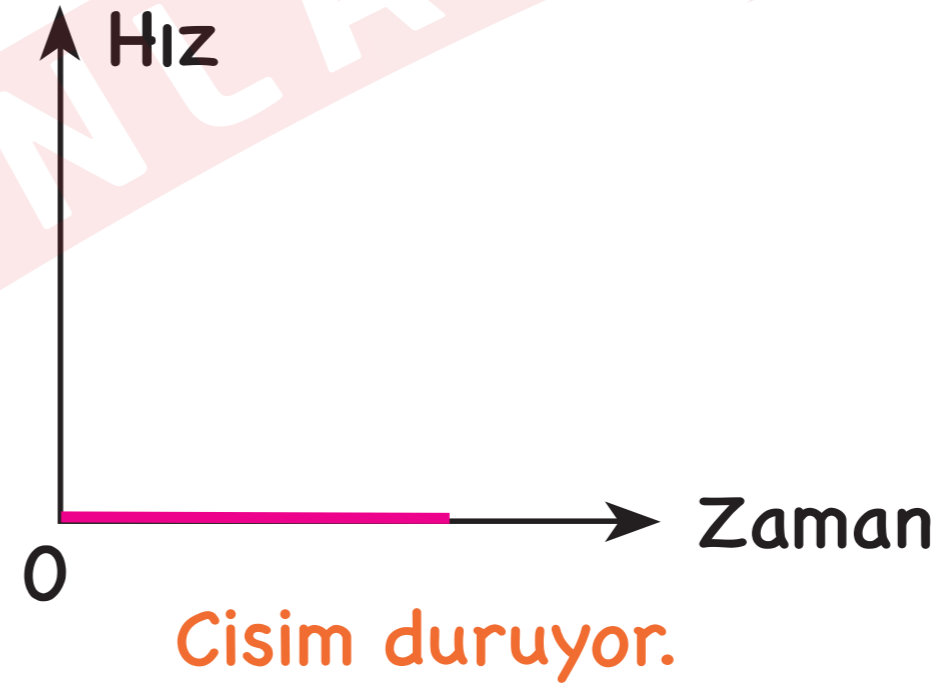
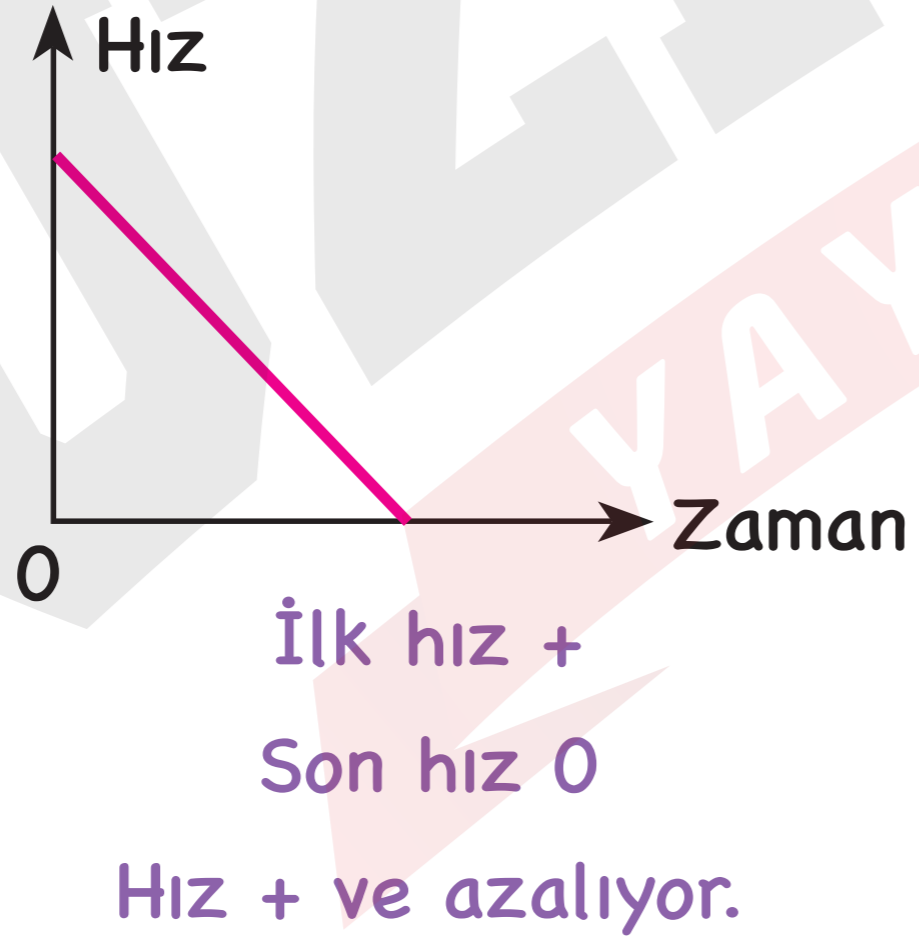
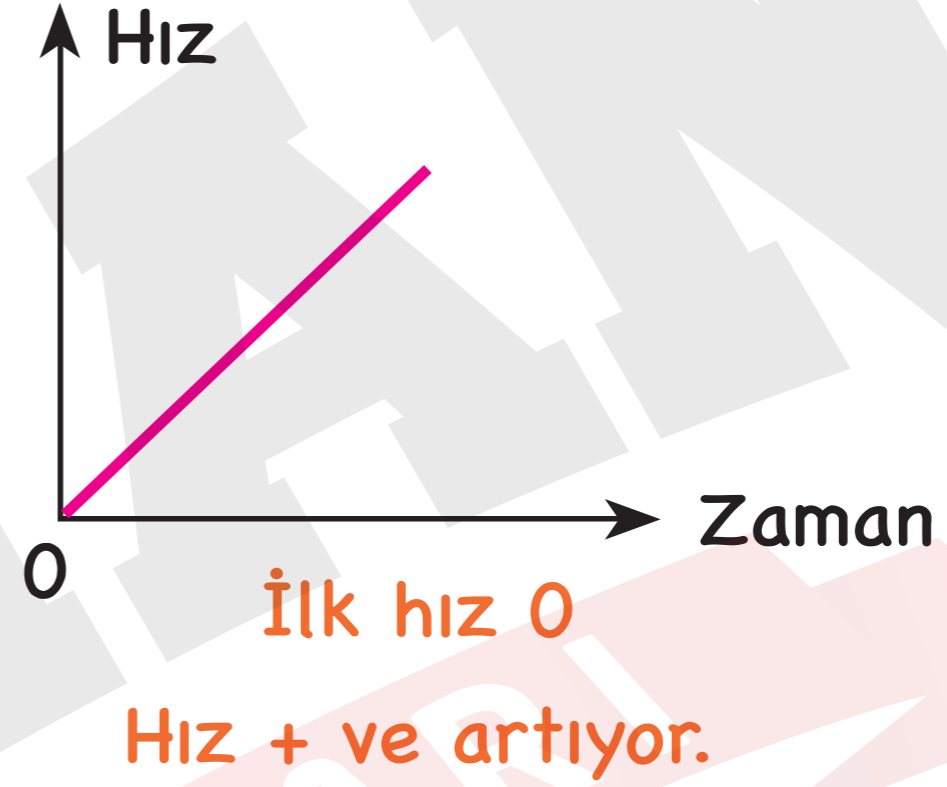
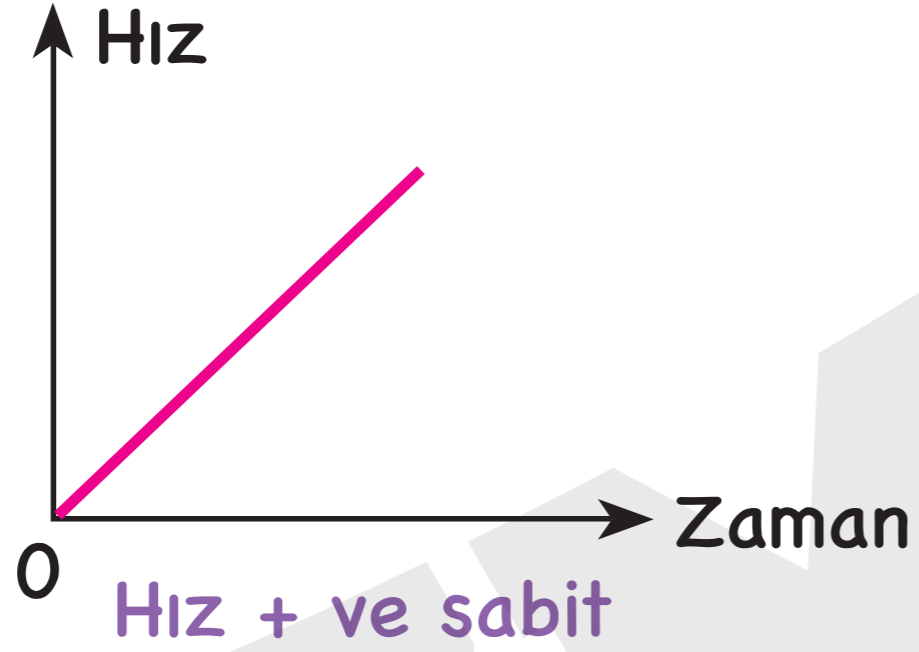
B) $v_L > v_K > v_M$

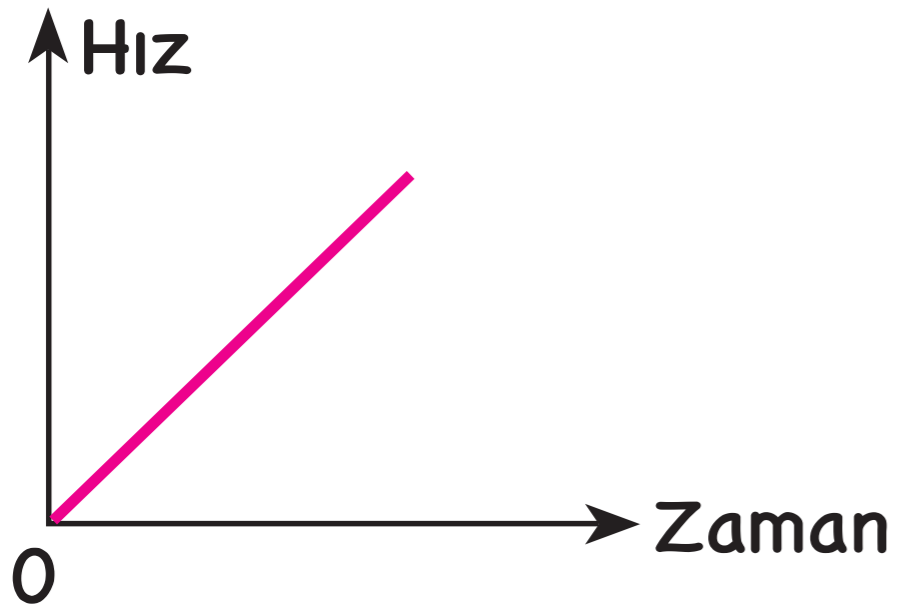
C) $v_K > v_M > v_L$

D) $v_M > v_L > v_K$

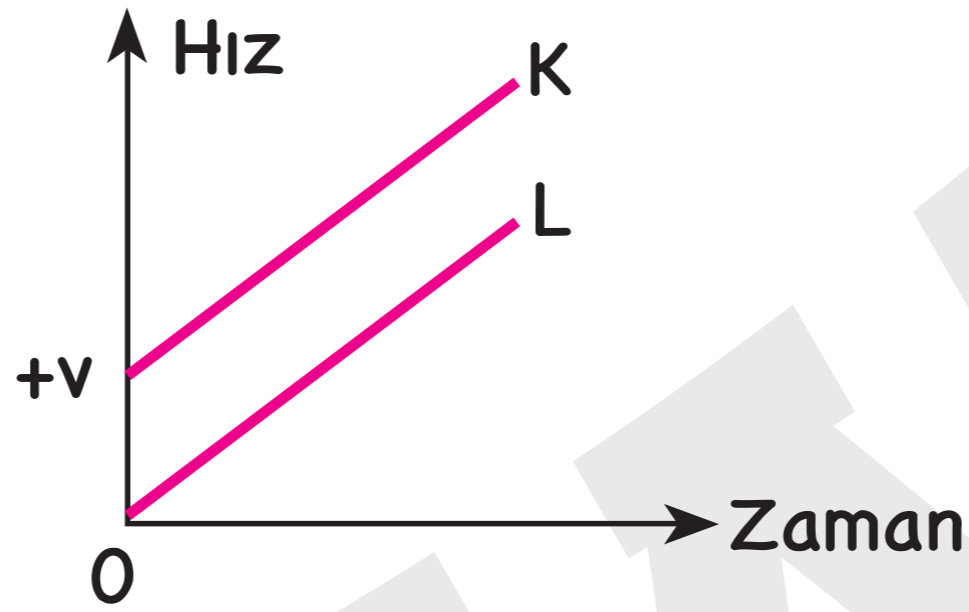
E) $v_L > v_M > v_K$

Hız-Zaman Grafikleri:

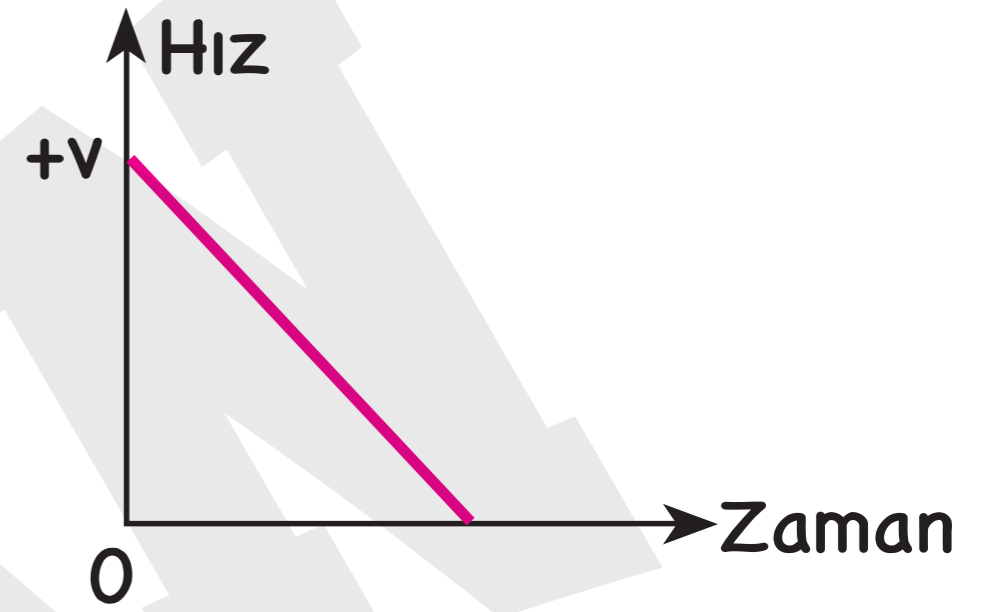

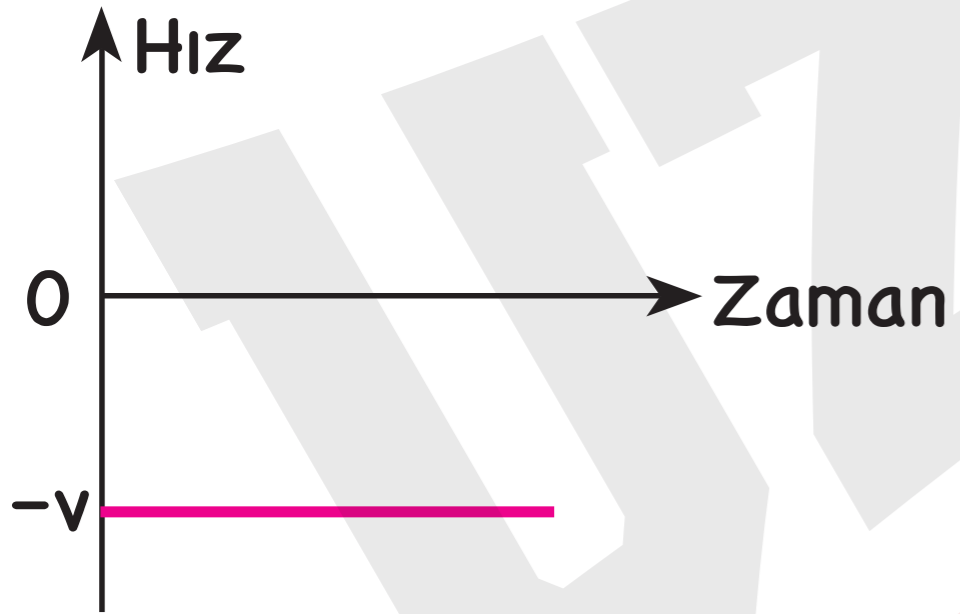
Cisim sabit hızla + yöne gidiyor.

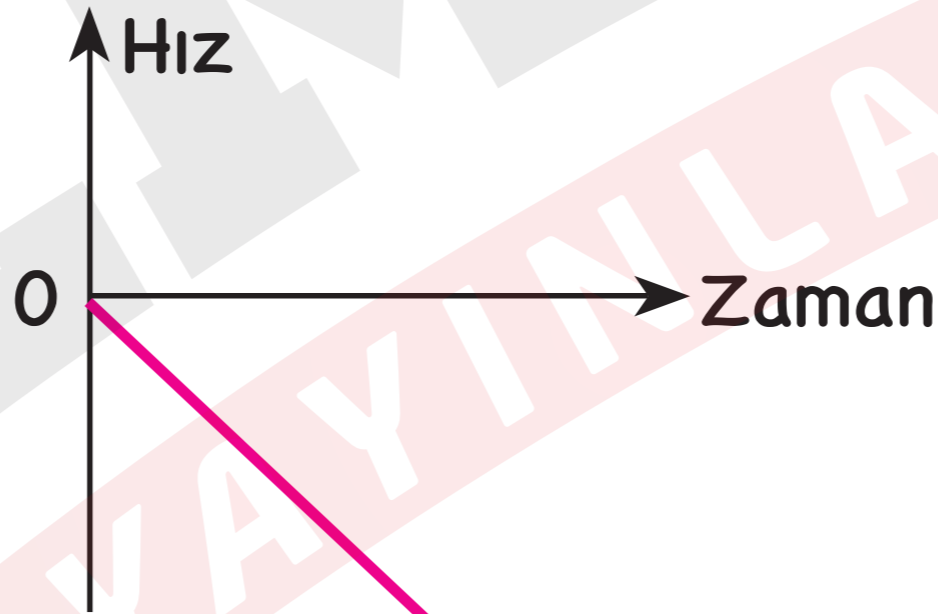
K ve L hızlanarak + yöne gidiyor.

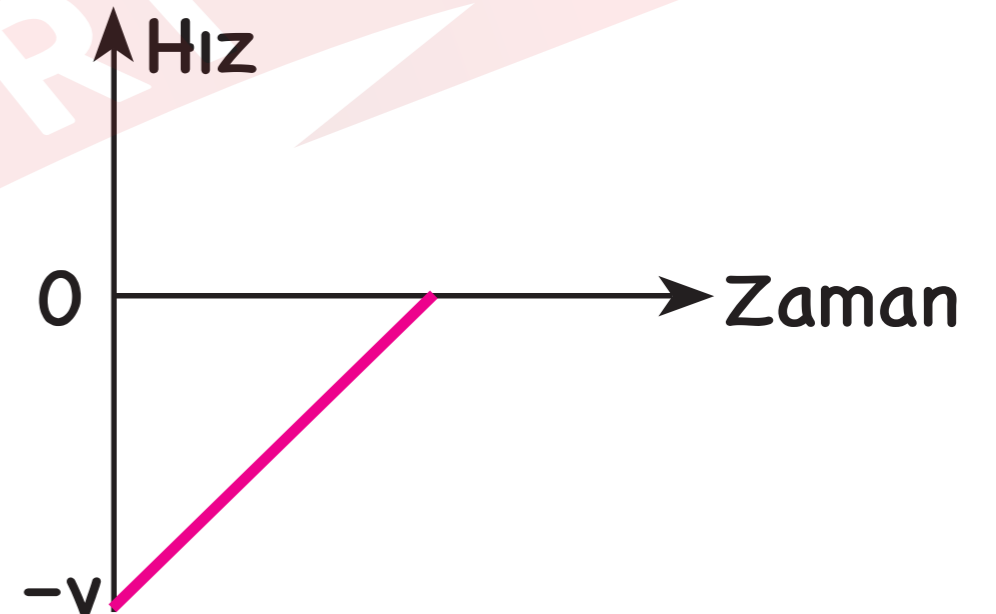
Cisim yavaşlayarak + yöne gidiyor. Duruyor.

Cisim sabit hızla - yöne gidiyor.

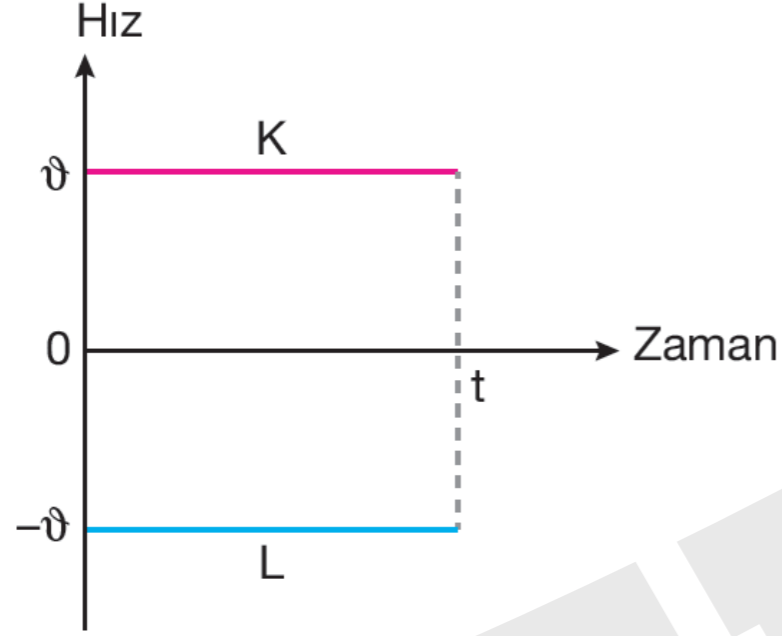
Cisim hızlanarak (-) yöne gidiyor.

Cisim yavaşlayarak - yöne gidiyor ve duruyor.

Örnek:

Bir doğru boyunca hareket eden K ve L araçlarının hız - zaman grafiği şekildeki gibidir.

Buna göre,

- I. Araçlar birbirine yaklaşmaktadır.
- II. Araçlar birbirinden uzaklaşmaktadır.
- III. Araçlar zıt yönde hareket etmektedir.

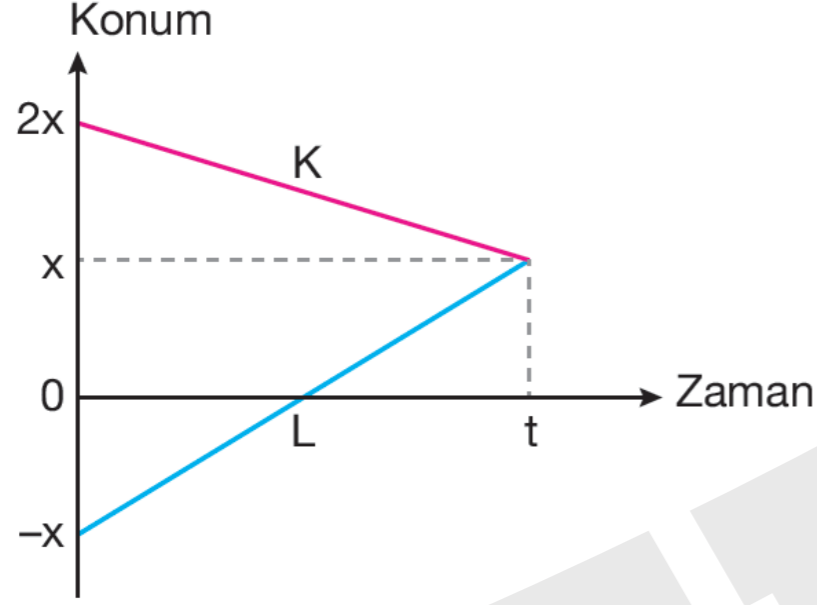
İfadelerinden hangileri kesinlikle doğrudur?

- A) I ve III   B) II ve III   C) Yalnız III
D) Yalnız II   E) Yalnız I

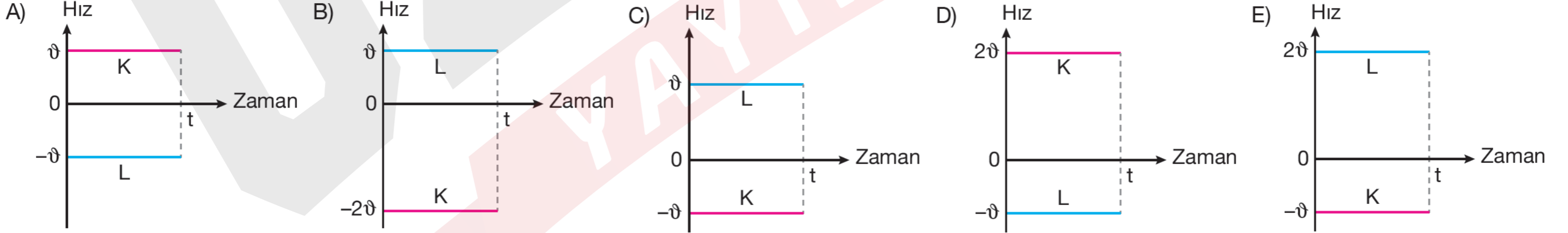

Örnek:

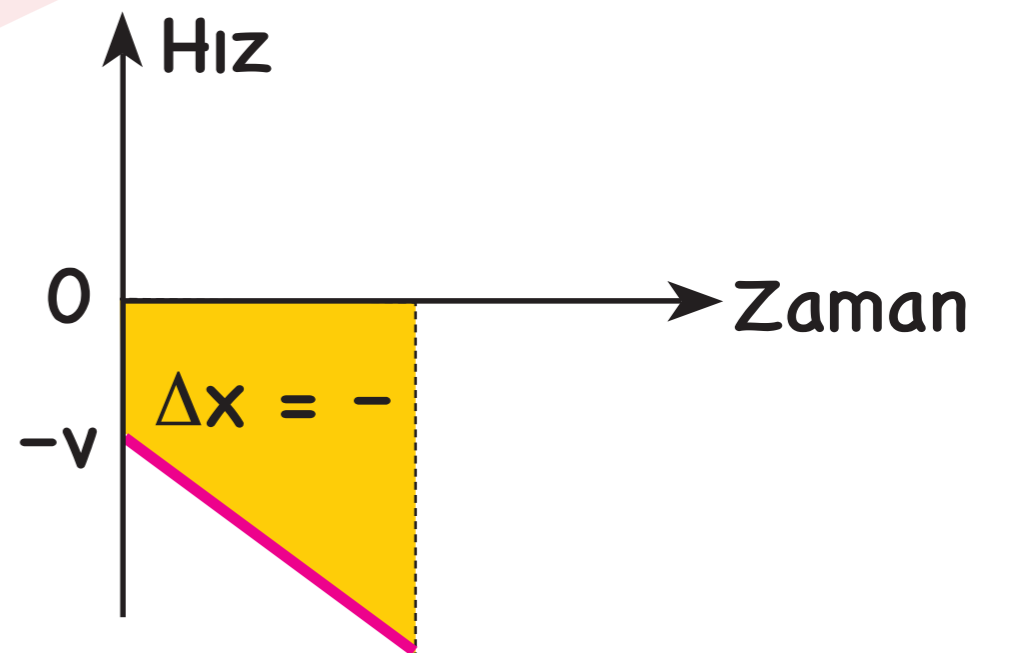
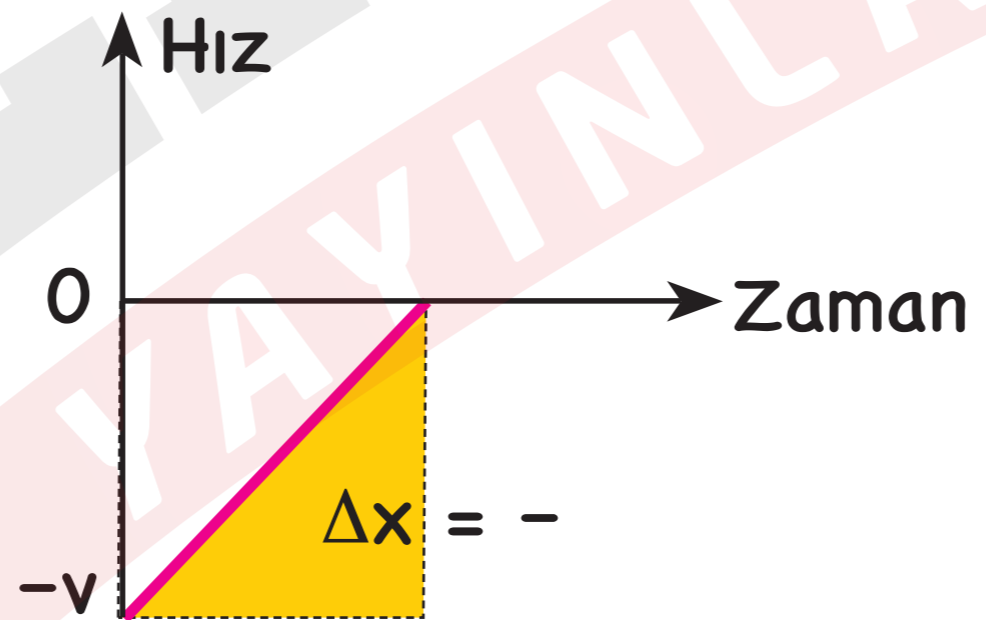
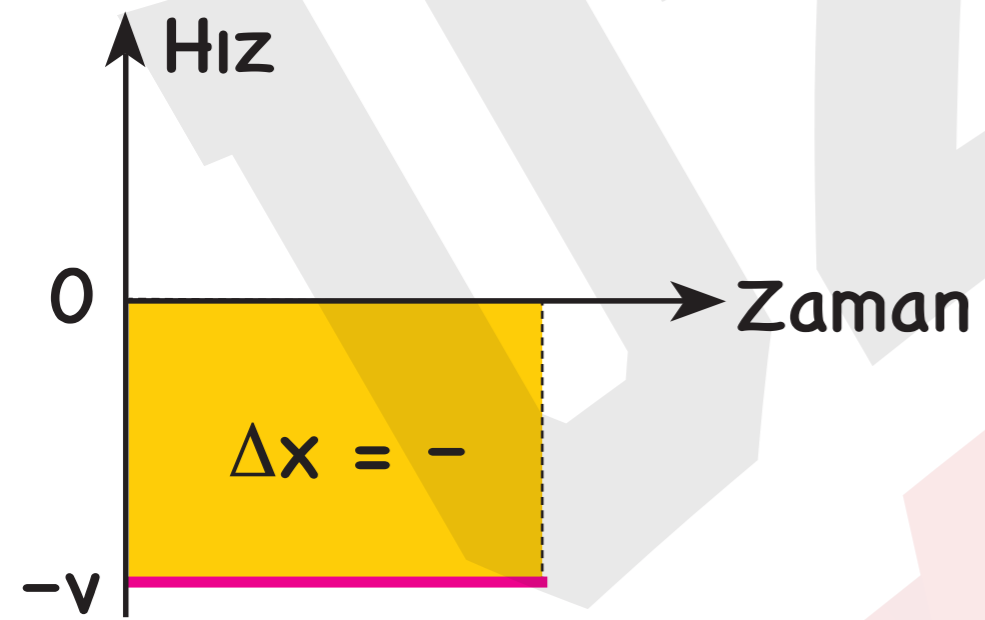
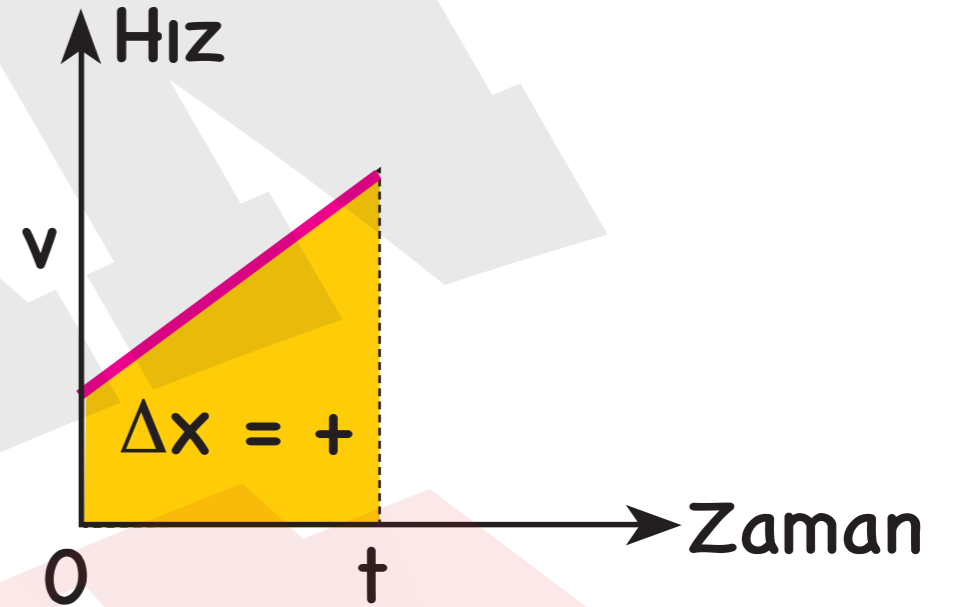
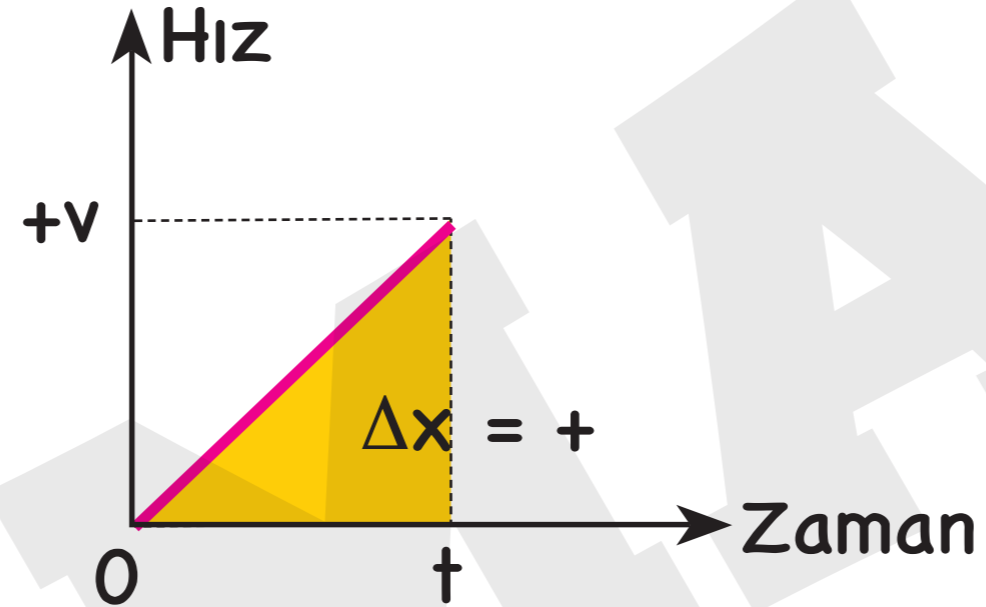
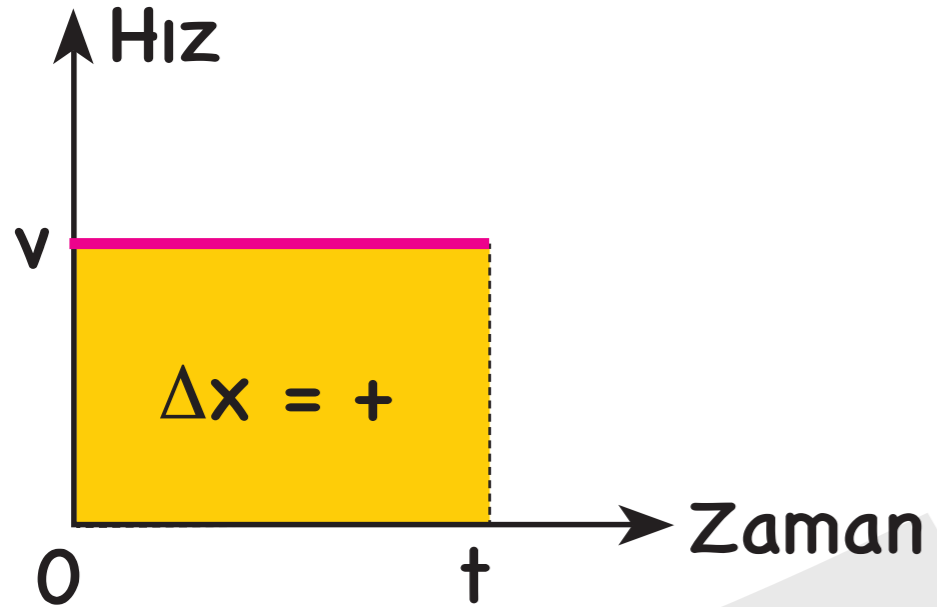

Doğrusal bir yolda hareket eden K ve L araçlarının konum - zaman grafikleri şekildeki gibidir.

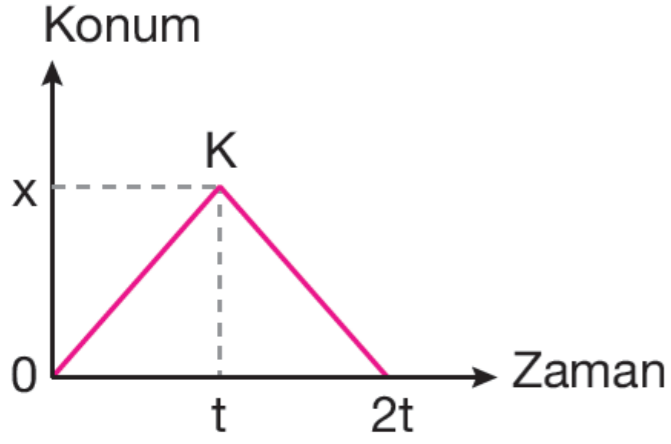
Buna göre, K ve L araçlarının hız - zaman grafikleri aşağıdakilerden hangisi gibi olabilir?

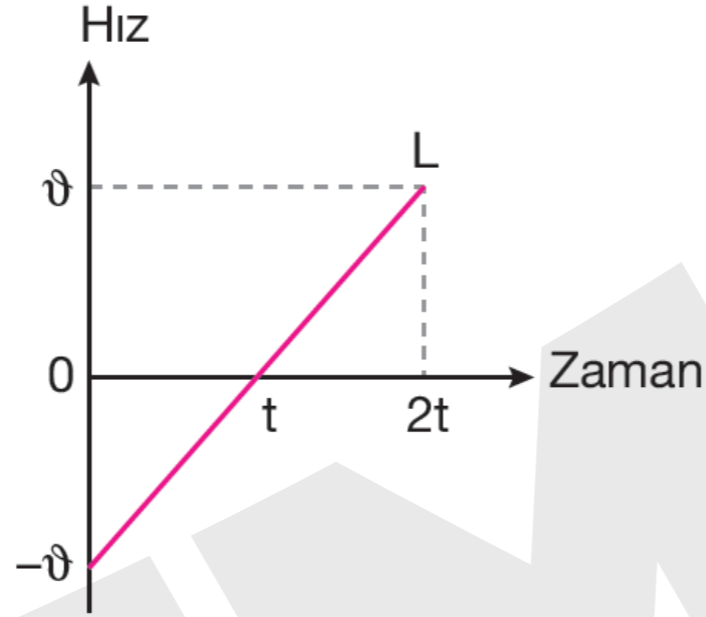
Hız-Zaman Grafiklerinde Alan:

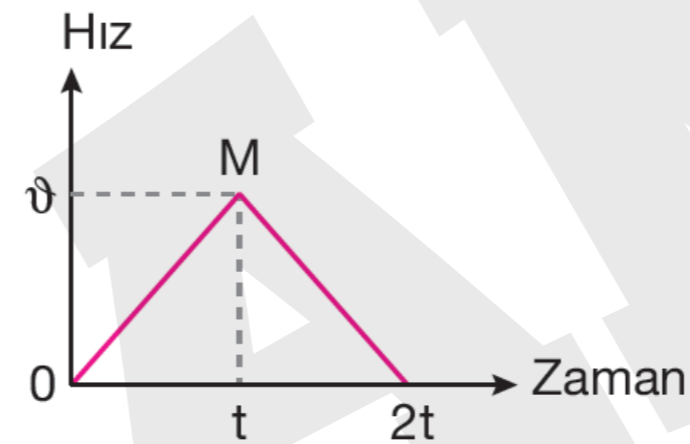
Örnek:

Şekil I

Şekil II

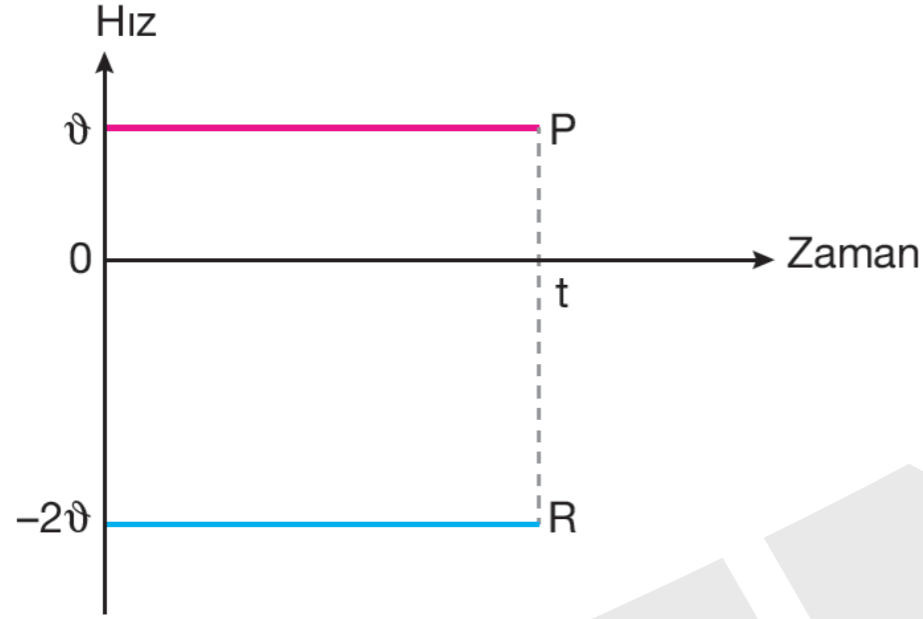
Şekil III

Doğrusal yörüngede hareket eden K, L, M araçlarından K aracının konum - zaman grafiği Şekil I'deki, L aracının hız - zaman grafiği Şekil II'deki, M aracının hız - zaman grafiği Şekil III'teki gibidir.

Buna göre, araçlardan hangileri 2t anında harekete başladıkları noktaya geri dönmüştür?

- A) Yalnız L   B) K ve M   C) K ve L
D) L ve M   E) K, L ve M

Örnek:

Doğrusal bir yolda hareket eden P ve R araçlarının hız - zaman grafikleri şekildeki gibidir.

Buna göre, araçların konum - zaman grafikleri aşağıdaki-lerden hangisidir?

- A) B) C) D) E)

Ortalama Hız - Ortalama Sürat:

→ Hız ve sürat sürekli değişiyorsa ortalama hız ve ortalama sürat hesaplanabilir.

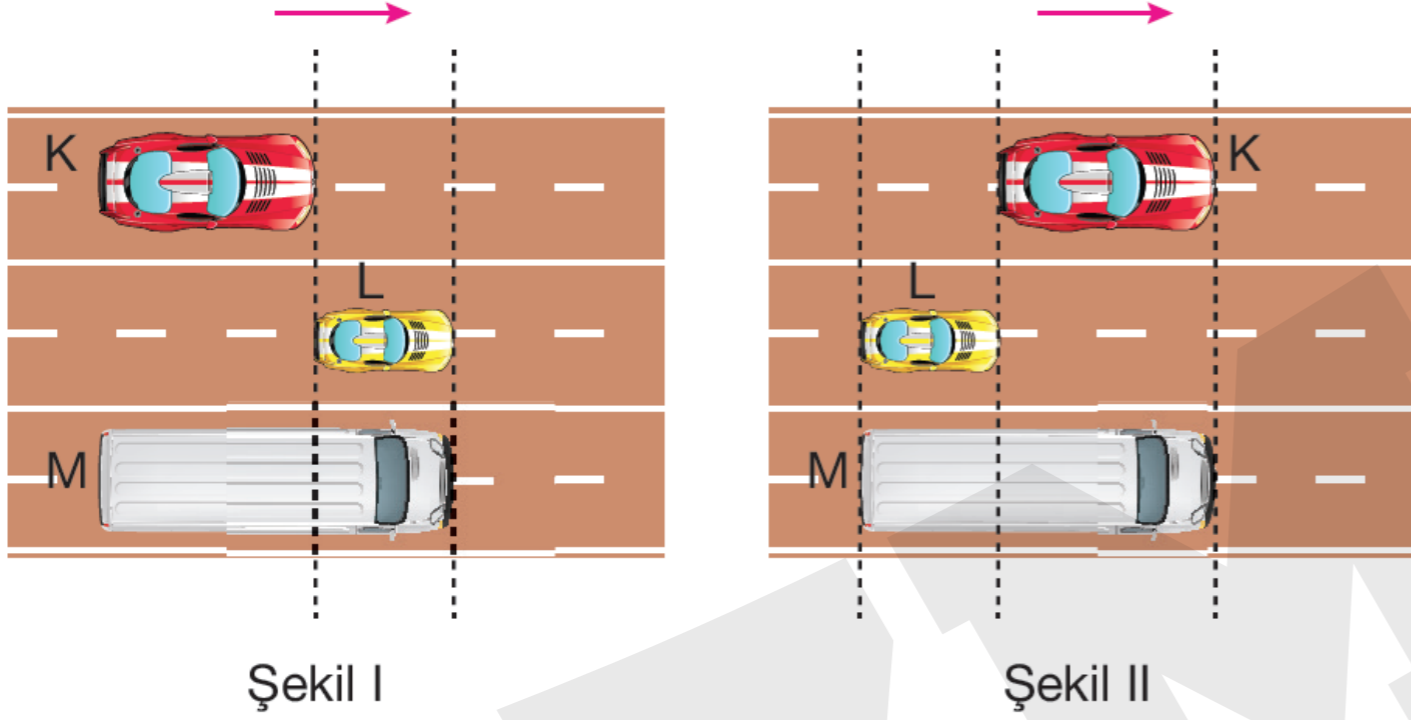
$$\text{Ortalama sürat} = \frac{\text{Alınan toplam yol}}{\text{Geçen toplam süre}}$$

$$\text{Ortalama hız} = \frac{\text{Yerdeğiştirme}}{\text{Geçen toplam zaman}}$$

Örnek:

Doğrusal bir yolda sabit v_K , v_L ve v_M hızları ile hareket eden K, L ve M araçlarının birbirine göre konumları $t = 0$ anında Şekil I'deki gibi, t anında ise Şekil II'deki gibidir.

Buna göre, v_K , v_L ve v_M arasındaki ilişki aşağıdakilerden hangisidir? (Araçlar ok yönünde hareket etmektedir.)

A) $v_K > v_L > v_M$

B) $v_K > v_M > v_L$

C) $v_L > v_K > v_M$

D) $v_M > v_K > v_L$

E) $v_M > v_L > v_K$

Örnek:

Bir hareketli doğrusal bir yolda gideceği yolun yarısını v sürati ile diğer yarısını ise $2v$ sürati ile gidiyor.

Buna göre, hareketlinin tüm hareketi boyunca ortalama sürati kaç v olur?

A) $\frac{3}{2}$

B) 1

C) 2

D) $\frac{3}{4}$

E) $\frac{4}{3}$

YAYINLARI

Örnek:

Hareket kavramları ile ilgili olarak;

- I. Otomobilin ön panelindeki hız göstergesinde 100 km/h değeri gösteriyordu.
- II. Araç harekete başladığı noktaya geri dönünce yer değiştirmesi sıfır olur.
- III. Dairesel bir pistte bir koşucu 2 tam tur attığında ortalama sürati sıfır olur.

yukarıda verilen cümlelerden hangilerinde kavram yanılığı-sı vardır?

A) Yalnız I

B) Yalnız III

C) I ve II

D) II ve III

E) I ve III

